

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Muhasebe Mesleğini Seçmeme Niyetini Etkileyen Faktörlerin Mantıksal Eylem Teorisi Perspektifinde İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma

An Examination of The Factors Affecting Intention to Not Prefer an Accounting Profession from The Perspective of Theory of Reasoned Action: A Research on University Students

Aysel ÖZTÜRKÇÜ AKÇAY

Dr. Öğr. Üyesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Fakültesi, İşletme Bölümü, ayselakcay@yyu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0001-9655-5673

Halil Cem SAYIN

Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, hcsayin@anadolu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-3487-805X

Gamze SEVİMLİ ÖRGÜN

Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İİBF Fakültesi, İşletme Bölümü, gamzesevimliorgun@yyu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-4233-8363

Öz: Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde ele alınan bu çalışmanın amacı öğrencilerin kişisel tutumları ve öznel normlarını etkileyen inançların muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerindeki etkisini ve bu inançların öğrencilerin demografik değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Birincil veri toplama yönteminin kullanıldığı çalışmada, Anadolu Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Dicle Üniversitesinde öğrenim gören 743 öğrenciye anket uygulanmış ve elde edilen veriler SPSS 26.0 paket programı ile analize tabi tutulmuştur. Verilerin analiz edilmesinde t-testi, tek yönlü varyans analizi ve regresyon analizinden yararlanılmıştır. Yapılan analizler neticesinde muhasebe mesleğini seçmeme niyetine yönelik faktörlerin cinsiyet ve yaş değişkenine göre farklılaşmadığı buna karşın öğrenim görülen sınıf ve üniversite değişkenlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Regresyon analizinden elde edilen bulgular davranışsal inançların olumsuz tutumlar üzerinde; normatif inançların ise olumsuz öznel normlar üzerinde pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutum ve öznel normlarının muhasebe mesleğini seçmeme niyetini anlamlı bir şekilde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mantıksal eylem teorisi, muhasebe eğitimi, kariyer seçimi.

Abstract: The aim of this study, which is employed Theory of Reasoned Action, is to investigate students' beliefs that influence their attitudes and subjective norms, consequently affect the intention to not choose the accounting profession and determine whether these beliefs differ according to students' demographic variables. This study, utilised a questionnaire with a total of 743 useable responses collected from students studying at Anadolu University, Muğla Sıtkı Koçman University, Van Yüzüncü Yıl University, Hacettepe University and Dicle University. The obtained data were analyzed with the SPSS 26.0 package program. T-test, one way variance analysis and regression analysis were used to analyze the data. The results showed that the factors for the intention not to choose the accounting profession did not differ according to the gender and age variables,

Geliş Tarihi: 08.06.2022

Kabul Tarihi: 25.07.2022

Yayın Tarihi: 31.08.2022

Atıf: Öztürkçü Akçay, A.; Sayın, H.C. & Sevimli Örgün, G. (2022). Muhasebe mesleğini seçmeme niyetini etkileyen faktörlerin mantıksal eylem teorisi perspektifinde incelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2) 989-1009 Doi:10.33437/ksusbd.1127821

---

despite that differed significantly depending on the class and university variables. Also, behavioral beliefs on negative attitudes and normative beliefs on negative subjective norms have a positive and statistically significant effect. In addition, students' negative attitudes and subjective norms towards the accounting profession significantly affect their intention not to choose the accounting profession.

Keywords: Theory of reasoned action, accounting education, career choice.

GİRİŞ

Bir meslek olarak muhasebenin çok eskilere dayandığı, ticari hayatın doğduğu ilk yıllardan başlayarak ona paralel bir gelişim gösterdiği bilinmektedir. İşletmecilik alanında, sanayi devrimi ile başlayan ve 1900'lü yıllarda daha da belirgin hale gelen gelişmeler (işletmelerin büyümesi, artan sermaye ihtiyacı, faaliyetlerin çeşitlenmesi ve karmaşıklaşması, işletmelerle ilgili finansal bilgi kullanıcısı tarafların artması, asil-vekil ayrımının ortaya çıkması vd.) karmaşık muhasebe yapılarının doğmasına ve muhasebe meslek mensuplarına duyulan ihtiyacın artmasına yol açmıştır.

İzleyen yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, ülkeler arasındaki ticari sınırların ortadan kalkması, finans piyasalarının gelişmesi gibi etkenler muhasebe mesleğini de uluslararası standartları olan küresel bir meslek haline getirmiştir. 2000'li yıllarda muhasebe mesleğinin gelişim yönünü belirleyen en önemli etken, Enron, Global Crossing, Worldcom, Adelphia, Xerox gibi küresel ölçekte faaliyet gösteren şirketlerde meydana gelen mali skandallar ve suiistimaller olmuştur. Yaşanan bu şirket skandalları sonucunda, başta ABD'de 2002 yılında yürürlüğe konulan Sarbanes-Oxly Yasası (SOX) olmak üzere birçok ülkede muhasebe mesleğine yönelik ciddi yasal düzenlemeler getirilmiştir. Türkiye'de de 2011 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu ile getirilen düzenlemeler, muhasebe mesleğinin denetim fonksiyonunu finansal piyasalarının en önemli unsuru haline getirmiştir. Kanun, muhasebe denetimine tabi şirketlerin kapsamını kademeli olarak genişletecek düzenlemeler getirerek orta ve uzun vadede muhasebe meslek mensuplarına duyulacak ihtiyacın da artmasına yol açmıştır. Benzer şekilde, gelecek yıllarda dünya genelinde de muhasebe meslek mensuplarına duyulacak ihtiyacın artacağı ifade edilmektedir (Deloitte, 2017; Ernst & Young, 2017). Söz konusu ihtiyacın ne ölçüde karşılanabileceğini belirleyen en önemli etkenlerden biri ise, muhasebe mesleğinin ilgili alanlarda öğrenim görmüş bireyler tarafından bir kariyer mesleği olarak tercih edilme düzeyidir (Jackling ve Keneley, 2009).

Meslek seçimi, özellikle öğrenimini yeni tamamlamış ve iş hayatına giriş yapacak bireyler için, en önemli kararlardandır. Karar süreci, çoğu zaman öğrenim aşamasında başlamakta ve öğrenimin tamamlanmasıyla birlikte netleşmektedir (Hermanson ve Hermanson, 1995; Mauldin, Crain ve Mounce, 2000). Bireyin bu konuda alacağı karar, yalnızca kendi hayatı üzerinde değil aynı zamanda yakın çevresi ve makro düzeyde istihdam edildiği ülke üzerinde de etkiye sahiptir. Dolayısıyla, bireylerin meslek seçimi kararlarını etkileyen çok sayıda faktör bulunduğunu söylemek mümkündür. Nitekim, literatürde bu konu üzerine yapılan çalışmalarda meslek seçimi üzerinde etkisi olduğu ileri sürülen çok sayıda faktöre rastlanmaktadır.

Bireylerin özellikle muhasebe alanında öğrenim görme ve kariyer yapma tercihlerini etkileyen faktörler üzerine yapılan çalışmaların çoğunda; meslek seçimi kararlarının kazanç potansiyeli, iş piyasası koşulları, kariyer fırsatları ve finansal olanaklar gibi faktörlerden etkilendiği belirlenmiştir (Lowe ve Simons, 1997; Mauldin vd., 2000; Tan ve Laswad, 2006; Dinç, 2008; Uyar, Güngörmüş ve Kuzey, 2011; Odia ve Ogiedu, 2013; Wen, Hao ve Bu, 2015; Dibabe, Wubie ve Wondmagegn, 2015; Baliyan ve Baliyan, 2016; Akın, 2017; Yıldırım, Güngör ve Uzun Kocamış, 2018; Durgut ve Pehlivan, 2019; Sreirejeki, Supeno ve Faturahman, 2019; Hasim, Darmayanti ve Dientri, 2020).

Bunun yanı sıra, iş tatmini, özerk (bağımsız) çalışma olanakları, kişisel ilgi ve yetenekler, yaratıcı olabilme fırsatı, çalışma ortamı gibi unsurların da ilgili alanlarda öğrenim gören bireylerin (öğrencilerin) kariyer tercihlerinde muhasebe mesleğini seçip seçmeme kararlarında etkili olduğu ifade edilmektedir (Sugahara, Boland ve Cilloni, 2008; Uyar vd., 2011; Dibabe vd., 2015; Wen vd., 2015; Akın, 2017; Blay ve Fennema, 2017; Çarıkçı, 2017; Öz, Önal ve Mat, 2017; Akyüz, Yeşil ve Ay, 2018; Bekoe vd., 2018; Arif, Iqbal ve Khalil, 2019; Durgut ve Pehlivan, 2019; Apak, 2020).

Literatürde, öğrencilerin kariyer seçimlerinde muhasebe öğretmenlerinden, ebeveynlerinden, akrabalarından veya akranlarından etkilendiğine dair kanıtlar da bulunmaktadır (Paolillo ve Estes, 1982; Hermanson ve Hermanson, 1995; Auyeung ve Sands, 1997; Mauldin vd., 2000; Yayla ve Cengiz, 2005; Byrne, Willis ve Burke, 2012; Wen vd., 2015; Öz vd., 2017; Bekoe vd., 2018; Hasim vd., 2020).

Yaş, cinsiyet gibi demografik faktörler de literatürde meslek seçimi kararlarına etkisi incelenen faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan araştırmalarda ortaya konulan sonuçlar farklılık göstermektedir. Demografik faktörlerin muhasebe mesleğini seçme kararlarını etkilediğine dair kanıtlar sunan çalışmaların (Ekşi, Özçalıcı ve Büyükkonuklu, 2011; Odiya ve Ogiedu, 2013; Tepeli ve Kayıhan, 2015; Gör, 2017; Akbaş vd., 2019; Enget, Garcia ve Webinger, 2020; Sönmez ve Altınışik, 2021) yanı sıra, meslek seçimi sürecinde demografik faktörlerin anlamlı bir etkisi bulunmadığını ifade eden çalışmaların da (Erduru, Deran ve Çelik, 2017; Öz vd., 2017; Dalci ve Özyapıcı, 2018; Arif vd., 2019; Temelli, 2019) bulunduğu görülmektedir.

Öğrencilerin muhasebe mesleğinde kariyer yapma seçimlerini etkileyen faktörlere ilişkin önceki araştırmaların çoğunun, yalnızca içsel (kişisel yetenekler, alana ilgi, yatkinlik vb.) ve dışsal (iş fırsatları, kazanç potansiyeli vb.) faktörlere odaklandığı ve geçerli herhangi bir teorik modeli dikkate almadıkları görülmektedir. Diğer taraftan, meslek seçimi kararlarını etkileyen faktörleri teorik bir model temelinde analiz etmek, elde edilecek sonuçlara dayanılarak genellenebilir çıkarımlar yapılmasına olanak tanıyacak ve meslek seçimi kararlarını açıklamayı kolaylaştıracaktır (Tan ve Laswad, 2006). Bunun yanı sıra, araştırmalarda formel bir modelin kullanılması, temeldeki yapılar ile incelenen davranış arasında herhangi bir teorik ilişkinin varlığının belirlenmesine yardımcı olacaktır (Law, 2010; Djatej, Chen, Eriksen ve Zhou, 2015; Awadallah ve Elgharbawy, 2021).

Literatürde, öğrencilerin muhasebe mesleğine ilişkin inanç ve niyetlerini incelemek için farklı modeller kullanıldığı görülmektedir. Bu modeller içinde öne çıkanlar, *mantıksal eylem teorisi* (Felton, Dimnik ve Northey, 1995; Jackling ve Keneley, 2009; Law, 2010; Jackling, De Lange, Phillips ve Sewell, 2012; Muhamad, San, Katan ve Ni, 2020; Karlsson ve Noela, 2022), *planlı davranış teorisi* (Tan ve Laswad, 2006; Küçük, 2011; Bagley, Dalton ve Ortegren, 2012; Dalton, Buchheit ve McMillan, 2014; Solikhah, 2014; Wen vd., 2015; El-Mousawi ve Charbaji, 2016; Santos ve Almeida, 2018; Wen, Yang, Bu, Diers ve Wang, 2018; Srejecki vd., 2019; Yücenürşen, 2020) ve *sosyal bilişsel kariyer teorisi* (James ve Hill, 2009; Ng vd., 2017; Schoenfeld, Segal ve Borgia, 2017; Durmuş, Otlu ve Özkan, 2019; Khalid ve Rauf, 2020; Tetteh vd., 2022)'dir.

Meslek seçimi kararlarını açıklamak için oluşturulmuş farklı teoriler olması, birinin diğerinden daha başarısız olduğu veya diğerinin yerine kullanılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Farklı teorik yaklaşımlar, genelden özele farklı davranış türlerini açıklamaya uygundur. Örneğin bazı teoriler, bireyin çalışma hayatındaki kariyer gelişimini incelemek için uygunken, Mantıksal Eylem Teorisi özellikle öğrencilerin meslek seçimi kararlarını anlamak için uygundur (Felton vd., 1995). Ayrıca, Mantıksal Eylem Teorisi modeli, birçok karar durumunda, niyet ve davranışları açıklamada oldukça başarılı olduğu kanıtlanmış sade bir modeldir.¹

Mantıksal eylem teorisi, bireyin belirli bir davranışı sergileme niyetini öngörmeye ve açıklamaya çalışan pozitif bir davranış araştırması yaklaşımıdır. Planlı Davranış Teorisine² benzer bir teorik çerçeveye sahip olan Mantıksal Eylem Teorisi, bireylerin herhangi bir eylemde bulunurken sahip oldukları bilgiyi (davranışsal ve normatif inançlar) dikkate alacaklarını, söz konusu eylemin sonuçlarını değerlendireceklerini ve rasyonel bir şekilde davranacaklarını ifade etmektedir (Yücenürşen, 2020). Bu teoriye göre, eyleme yönelik niyet birey tarafından gerçekleştirilecek eylemin (davranışın) belirleyicisidir (Cohen ve Hanno, 1993). Niyet ise, bireyin tutumlarının ve öznel normlarının bir

¹ Bknz.; Sheppard, B., Hartwick, J., & Warshaw, P. (1988). The theory of reasoned action: A meta-analysis of past research with recommendations for modifications and future research. *Journal of Consumer Research*, 325-343.

² Planlı davranış teorisi mantıksal eylem teorisinin bir çeşitlemesidir. Planlı davranış teorisi modelinde niyetleri belirlemede sürece, ek bir değişken olarak "algılanan davranışsal kontrol" dahil edilmektedir. Bu çalışmada, Felton ve diğerleri (1995)'ne benzer şekilde, mantıksal eylem teorisinin orijinal versiyonunu kullanılmış ve davranışsal kontrol bir değişken olarak modele dahil edilmemiştir. Çünkü, hali hazırda muhasebe okumakta veya okumuş olan öğrencilerin yaptığı kariyer seçimlerinin incelenmesi durumunda, algılanan davranışsal kontrolün kariyer seçimiyle daha az ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Bknz., Felton vd., 1995).

fonksiyonudur. Bireyin tutumları¹ davranışsal inançları² tarafından belirlenirken, öznel normlar³ normatif inançlar⁴ tarafından şekillendirmektedir (Fishbein ve Ajzen, 1975).

Mantıksal Eylem Teorisini öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme kararlarını etkileyen faktörleri açıklamada kullanan ilk çalışma Felton, Dimnik ve Northey (1995) tarafından gerçekleştirilen ve işletme bölümü öğrencilerinin Kanada’da Yeminli Mali Müşavir olarak kariyer yapma kararlarının incelendiği çalışmadır. Yazarlar çalışmalarında, Mantıksal Eylem Teorisi modelinin tutum ve inançlara olan yaklaşımını destekler nitelikte bulgular elde etmişlerdir. Kariyer seçimine etki eden faktörler arasında, uzun vadeli iyi kazançlar (yüksek maaşlar) en önemli faktör olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, gelişim fırsatları, işte çeşitlilik, katkıda bulunma şansı ve kariyer seçeneklerinin esnekliği öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme kararlarında etkili olan faktörler olarak ifade edilmiştir. Diğer taraftan, yapılandırılmış bir kariyer yolu olması ise en az öneme sahip faktör olarak çıkmıştır. Yazarlar ayrıca, Mantıksal Eylem Teorisi modelini kullanarak daha fazla araştırma yapılmasının gerekliliğine dikkat çekmişlerdir.

Jackling ve Kenely (2009), Avustralya’da muhasebe bölümünde lisans öğrenimi gören 437 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinden Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde gerçekleştirdikleri anket çalışmasında, öğrencilerin davranışsal ve normatif inançları ile muhasebe mesleğine yönelik niyetleri arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Meslek seçimine etki eden faktörleri içsel, dışsal ve referans grupları şeklinde sınıflandıran yazarlar, içsel ve dışsal faktörleri davranışsal inançlarla ilişkilendirirken, referans grupları faktörünü öznel normlarla ilişkilendirmişlerdir. Yapılan analizler sonucunda, muhasebe konularından hoşlanma ve muhasebe problemlerini çözmeye ilgi duyma muhasebe mesleğine yönelik tutumu etkileyen en önemli içsel faktörler olarak belirlenirken, iyi iş olanakları ve yüksek ücret potansiyeli en etkili dışsal faktörler olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan, referans grupları faktörleri içinde ise en önemlileri, sırasıyla, arkadaş/akraba tavsiyesi, ebeveynin meslek mensubu olması, ebeveynler tarafından teşvik edilme ve öğretmen tavsiyesi olmuştur.

Law (2010), Enron vakası sonrasında, Hong Kong’da üç farklı üniversitede öğrenim görmekte olan 214 muhasebe öğrencisinin kariyer seçimlerini etkileyen faktörleri incelediği çalışmasında Mantıksal Eylem Teorisi modelini kullanmıştır. Çalışma sonucunda, modeldeki iki yapının (içsel faktörler⁵ ve ebeveyn etkisi), muhasebe öğrencilerinin kariyer seçimini tahmin etmede önemli ve bağımsız katkılar sağladığı bulunmuştur. Yazarlar, içsel faktörler (davranışa yönelik tutum) ve ebeveyn etkisinin (öznel norm) muhasebe mesleğini seçip seçmeme kararı üzerinde büyük etkisi olduğunu ortaya koymuşlardır. “Finansal ödüller” ve “muhasebe meslek lisesi çıkışlı olma” kariyer seçiminde etkili olmayan faktörler olarak belirlenirken, tüm değişkenler arasında en yüksek etkileme gücüne sahip faktör “kariyer seçeneklerinin esnekliği” çıkmıştır. Ayrıca, muhasebe alanında kariyer yapma eğiliminin kadınlarda erkeklere kıyasla daha fazla olduğu ifade edilmiştir.

¹ Mantıksal eylem teorisine göre tutum (attitude), bireyin belirli bir davranışa yönelik duygu ve düşüncelerini belirli bir düzene sokma şeklidir. Başka bir deyişle, düşünce, duygu ve davranış eğilimini bütünleştiren kurgusal bir yapıdır. Belirli bir davranışa ilişkin tutumlar olumlu, olumsuz veya nötr olabilmektedir.

² Davranışsal inançlar (behavioral beliefs), bir eylem tarzının belirli sonuçlar doğuracağı varsayımına dayanmaktadır (Jackling ve Keneley, 2009: 145). Diğer bir ifadeyle bu kavram, insanların sergilenen belirli bir davranışa yönelik bir dizi sonuç ile ilişkilendirme eğiliminde olduğunu ifade eder. Örneğin, belirli bir davranış sergilemenin olumsuz sonuçları olacağına inanan birey, o davranışa yönelik olumsuz bir tutuma sahip olacaktır ve tersi (Montaño ve Kasprzyk, 2008: 71).

³ Öznel normlar (subjective norms), aile üyeleri, arkadaşlar ve akranlar gibi ilişkili grupların veya bireylerin algılarının kişinin sergileyeceği davranış etkileme durumunu ifade etmektedir.

⁴ Normatif inançlar, referans gruplarının eylemi (davranışı) onaylayıp onaylamadığını ifade etmektedir. Normatif inançlar ile davranışın sergilenmesi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Genellikle, referans gruplarının eylemi onaylama olasılığı ne kadar yüksekse, bireyin eylemi gerçekleştirme olasılığı o kadar yüksek olur ve tersi (Montaño ve Kasprzyk, 2008: 80).

⁵ İçsel faktörler bir işi yapıyor olmaktan duyulan tatmin ile ilişkilidir. Öğrencilerin, finansal kazanç gibi herhangi bir dışsal ödülün ziyade aktiviteden elde edilen zevkle motive oldukları durumlarda içsel motivasyondan söz edilebilir (Lin vd., 2003; Jackling, 2012). Yaratıcı olabilmeye fırsatları, özerklik, entelektüel açıdan zorlayıcı olma gibi faktörler içsel faktörlere örnek olarak verilebilir (Law, 2010: 62).

Jackling, De Lange, Phillips ve Sewell (2012), öğrencilerin muhasebe mesleğine en iyi şekilde nasıl çekilebileceğini araştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, karar alma sürecindeki niyetleri ve davranışları, özellikle de mesleki seçimlerle ilgili olanları değerlendirmek için Mantıksal Eylem Teorisini kullanmışlardır. Avustralya’da öğrenim gören 225 öğrenciye uygulanan anketler aracılığıyla toplanan verileri analiz eden yazarlar, öğrencilerin muhasebeyi saygın bir meslek olarak algıladıklarını ve ailelerinin onların muhasebeci olmalarını istediklerini düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Avustralyalı öğrencilerin muhasebeye karşı olumlu tutumlara sahip olma eğiliminde oldukları belirlenmiş ve bu durum öğrencilerin içsel motivasyonları ile açıklanmıştır.

Muhamad, San, Katan ve Ni (2020), Malezya’da muhasebe mezunları arasında muhasebe mesleğine yönelik düşük ilginin nedenlerini araştırdıkları çalışmalarında, Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisi (SCCT) ve Mantıklı Eylem Teorisi (TRA)’ni kullanarak öğrencilerin kariyer seçimi kararlarını etkileyen faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Yazarlar söz konusu teoriler çerçevesinde, öz-yeterlik inançlarının (teknik ve sosyal beceriler), muhasebe mesleğine ilişkin algının (muhasebe mesleği imajı) ve sosyal davranışın kişisel ilgi üzerindeki etkisini, bunun ise muhasebeci olmaya yönelik davranışsal niyeti nasıl şekillendirdiğini incelemişlerdir. Malezya devlet üniversitelerinde okuyan muhasebe lisans öğrencilerinden toplanan 243 anket verisinin analiz sonuçları, sosyal beceri öz-yeterliği ve sosyal etkinin ana dal olarak muhasebeyi sürdürmeye ilişkin kişisel ilgi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Yazarlar, sosyal etki ve kişisel ilginin aynı zamanda, muhasebede kariyer yapma konusundaki davranışsal niyetler üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

Karlsson ve Noela (2022), muhasebe meslek mensubu açığını azaltmak için, öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olabilecek kişisel tutumlarını etkileyen davranışsal inançlarını ve öznel normlarını etkileyen normatif inançlarını araştırmanın önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmalarında, Felton ve diğerleri (1995) tarafından geliştirilen Mantıksal Eylem Teorisi modelini kullanan yazarlar, İsveç’teki 5 üniversitenin işletme bölümlerinde öğrenim görmekte olan 228 öğrenciye uyguladıkları anket sonucunda hem davranışsal hem de normatif inançların, öğrencilerin muhasebe mesleğinden kaçma kararlarını kişisel tutumlar ve öznel normlar üzerinden etkilediğini ortaya koymuşlardır. Çalışmada davranışsal inançlar kapsamında öne çıkan değişkenler; muhasebeye kişisel ilginin bulunmaması, muhasebenin sıkıcı bir meslek olarak algılanması ve diğer mesleklerin daha yüksek bir ücret geliri sağlayacağına inanılması olarak belirlenmiştir. Normatif inançlar kapsamında öne çıkan unsurlar ise, öğretmenlerin ve akranların etkisi olmuştur.

Öğrencilerin kariyer tercihlerinde muhasebe mesleğini seçme niyetlerini Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde inceleyen yukarıdaki çalışmaların yanı sıra, literatürde öğrencilerin muhasebe alanında öğrenme görme tercihlerinin de Mantıksal Eylem Teorisini kullanılarak açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Örneğin; Zainin, Hasnah, Yuserrie ve Ishak (2005), Malezya’da öğrencilerin bir muhasebe lisans programına kayıt olma niyetini etkileyen faktörleri Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında, öğrencilerin kişisel inançlarının, seçme tutumları üzerindeki temel etken olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun yanı sıra, akranlarından ve öğretim üyelerinden gelen baskıları da öğrencinin karar verirken göz önünde bulundurduğu en önemli faktörler olarak ifade etmişlerdir. Djatej, Chen, Eriksen ve Zhou (2015), sosyal bilişsel teorinin öz-yeterlik (self-efficacy) kavramını Mantıksal Eylem Teorisi modeline entegre ettikleri çalışmalarında, öz-yeterlik beklentilerinin ve muhasebe mesleğinin algılanan imajının, kişisel ilgiyi tahmin etmede yardımcı olduğunu ortaya koymuşlardır. Yazarlar ayrıca, kişisel ilgi ve sosyal etkinin davranışsal niyetlerin önemli açıklayıcıları olduklarını ifade etmişlerdir. Awadallah ve Elgharbawy (2021), yarı yapılandırılmış görüşme ve anket yöntemini birlikte uyguladıkları çalışmalarında, mantıksal eylem modelinin, öğrencilerin muhasebe alanında uzmanlaşma kararlarının tutumsal faktörler (kişisel ilgi, muhasebe eğitime yönelik algı, iş beklentisine ilişkin algı) ve öznel norm faktörleri (eğitmen etkisi, aileden ve akranlardan gelen sosyal etki) tarafından şekillendirildiği yönündeki önermelerini doğrular nitelikte bulgular ortaya koymuşlardır.

Meslek seçimini etkileyen yukarıda bahsi geçen faktörlerin yanı sıra, muhasebenin ticari hayatın işlerliği açısından gerekliliği, kendine özgü doğası, kamunun çıkarlarıyla doğrudan ilişkisi, yaşanan mali skandallardaki rolü, ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler gibi unsurlar da hem mesleğe olan ilgiyi hem de meslek mensuplarına duyulan ihtiyacı etkilemektedir. Örneğin, Enron ve Arthur Andersen ile sembolize olan ve 2000’li yıllara damgasını vuran mali skandallar, muhasebe mesleğine ve meslek

mensuplarına duyulan güveni zedeleyerek mesleğin itibar kaybına uğramasına neden olmuştur (Said vd., 2004; Ali vd., 2008). Söz konusu skandalların dünya çapında yol açtığı olumsuz sonuçların tekrar etmesini önleyebilmek için getirilen yasal düzenlemeler ise, bir taraftan muhasebe meslek mensuplarına güveni yeniden tesis etme kaygısı taşırken diğer taraftan meslek mensuplarına gelecekte duyulacak ihtiyacı artırıcı yönde bir etkiye neden olmuştur. Diğer taraftan, muhasebenin kendine özgü doğası (nitel ve nicel unsurları bünyesinde barındıran, kendine has kurallara, işleyiş mantığına ve sistematiğe sahip bir yapıda olması), kariyer tercihi yapmayı güçleştirmekte ve alana ilgi duyan öğrenci sayısının düşük olmasına neden olmaktadır (Allen, 2004; Said vd., 2004; Baruch ve Vardi, 2016; LaVeck, 2018). Yapılan araştırmalar, bir taraftan muhasebe alanında öğrenim görmeyi ve muhasebe mesleğini seçmeyi tercih eden öğrencilerin sayısında azalma olduğunu ve dolayısıyla muhasebe meslek mensubu açığı bulunduğunu (Mauldin vd., 2000; Tan ve Laswad, 2006; Coetzee ve Oberholzer, 2010; Hsiao ve Nova, 2016; Zechner, 2017) ortaya koyarken diğer taraftan gelecekte muhasebe meslek mensubu ihtiyacının daha da artacağına (Deloitte, 2017; Ernst & Young, 2017) işaret etmektedir. Benzer şekilde Türkiye açısından da daha önce değinildiği üzere, Türk Ticaret Kanunu ve düzenleyici kuruluşlar tarafından muhasebe alanında gerçekleştirilen düzenlemeler, muhasebe mesleğinin önemini ve gelecekteki meslek mensubu ihtiyacını artırıcı etkilere sahiptir. Türkiye aynı zamanda, hali hazırda muhasebe meslek mensubuna ihtiyaç duyulan ülkeler arasında ifade edilmektedir (Zechner, 2017).

Dolayısıyla, gelecekte oluşabilecek muhasebe meslek mensubu açığının önüne geçilebilmesi ve meslek mensubu ihtiyacının karşılanabilmesi adına, potansiyel muhasebe meslek mensupları olarak nitelendirilebilecek alan öğrencilerinin mesleği seçmeme niyetlerini etkileyen inanç, tutum ve normların araştırılması önem arz etmektedir. Böylece, mesleğin potansiyel meslek mensubu adayları tarafından tercih edilme derecesini artırmaya yönelik tedbirler alınabilmesi mümkün olabilecektir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı, Türkiye’de yürürlükte olan 3568 sayılı meslek yasası kapsamında muhasebe meslek mensubu olabilmek için öğrenim görülmesi gereken alanlardan olan işletme alanında öğrenim gören öğrencilerin, tutumları ve subjektif (özel) normları üzerinde etkili olan davranışsal ve normatif inançların araştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye’nin farklı bölgelerinde faaliyet gösteren beş devlet üniversitesinin işletme bölümünde öğrenim görmekte olan öğrencilerden oluşan bir örneklem üzerinden, Karlsson ve Noela (2022) tarafından geliştirilen ölçek aracılığıyla toplanan veriler, Mantıksal Eylem Teorisi modeli çerçevesinde analiz edilmiştir. Çünkü, söz konusu model, öğrencilerin tutumları ile belirli bir kariyer yolunu takip etme niyetleri arasında güçlü bir nedensel ilişki öngörmektedir (Bknz. Felton vd., 1995).

Çalışmada birincil veri toplama yöntemlerinden biri olan anket yönteminden yararlanılmış ve elde edilen veriler SPSS 26.0 paket programı aracılığıyla frekans analizi, güvenilirlik analizi, t testi, tek yönlü varyans analizi ve regresyon analizine tabi tutulmuştur. Gerçekleştirilen analizler neticesinde elde edilen bulgular Mantıksal Eylem Teorisi perspektifinde değerlendirilmiş ve bu doğrultuda öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı ilgilerini artırabilecek birtakım önerilerde bulunulmuştur. Gerçekleştirilen analizler sonucunda, hem davranışsal inanç faktörleri ile öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan olumsuz tutumlar arasında hem de normatif inançlar faktörleri ile olumsuz özel normlar arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı olan olumsuz tutumlarının ve özel normlarının muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilgimize göre bu çalışma, ulusal literatürde, öğrencilerin muhasebe mesleğini tercih etmeme niyetlerini *Mantıksal Eylem Teorisi* çerçevesinde ele alan ilk çalışma olma özelliğine sahiptir. Yapılan literatür taramasında, Türkiye’de öğrencilerin muhasebe mesleğinde kariyer yapma niyetlerini teorik bir model çerçevesinde ele alan az sayıda çalışmada, konunun Planlı Davranış Teorisi ve Sosyal Bilişsel Kariyer Teorisi çerçevesinde ele alındığı görülmüştür. Buna göre, Durmuş, Otlu ve Özkan (2019), öğrencilerin kariyer planlamasında Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik mesleğinin hangi basamaklarda olduğunu ve mesleği tercih etme ya da etmemede etkili olan kriterlerin neler olduğu sosyal bilişsel kariyer kuramını kullanarak incelemişlerdir. Anket yönteminin kullanıldığı ve İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan 516 kişilik bir örneklem üzerinden gerçekleştirilen çalışmanın sonuçları, SMMM olma hedefinin, öz yeterlilik ve sonuç beklentileri ile anlamlı ve pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir. Yücenurşen (2020) ise, öğrencilerin muhasebe mesleğinde kariyer yapma niyetleri Ajzen’in Planlı Davranış Teorisi çerçevesinde

incelemiştir. Yücenurşen (2020), bir devlet üniversitesinin meslek yüksekokulunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, İşletme Programı, Bankacılık ve Sigortacılık Programı ve Maliye Programı'nda öğrenim gören 179 öğrenci üzerinden gerçekleştirildiği anket uygulaması sonucunda, öğrencilerin tutum ve subjektif normlarının muhasebe mesleğinde kariyer yapma niyetlerini pozitif ve anlamlı etkilediği saptamıştır. Diğer taraftan, Türkiye'de muhasebe mesleğinin öğrenciler tarafından seçimine ilişkin unsurların Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde araştırılmamış olduğu görülmektedir. Dolayısıyla konunun Mantıksal Eylem Teorisi perspektifinde de ele alınmasının, muhasebe kariyeri seçiminde anahtar değişkenleri belirlemeye yardımcı olacağına ve gelecekteki araştırmalar için bütünlendirici bir çerçeve sağlayacağına inanılmaktadır.

Çalışmanın izleyen kısımlarında öncelikle, araştırmanın metodolojisi başlığı altında çalışmada kullanılan veri, yöntem ve model hakkında bilgiler verilecek; ardından bulgular başlığı altında gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen bulgular ortaya konulacak ve son olarak çalışmada elde edilen sonuçların tartışıldığı sonuç kısmıyla çalışma tamamlanacaktır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğrencilerin farklı yaşam deneyimlerine, kariyer seçimini etkileyen farklı sosyo-ekonomik koşullara ve eğitim geçmişine sahip olmaları muhasebe mesleğine yönelik algı ve tutumlarını etkilemektedir. Bu sebeple muhasebe temelli kariyer seçiminde, içsel ve çevresel faktörler dahil olmak üzere tüm etkenlerin olası sonuçlarının dikkate alınması muhasebe mesleğinin geleceği açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'nin farklı üniversitelerinde (Anadolu Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Dicle Üniversitesi) öğrenim gören işletme bölümü öğrencilerinin kişisel tutumları ve öznel normlarını belirleyen inançlarının muhasebe mesleğini seçmeme niyetlerini nasıl etkilediğini Mantıksal Eylem Teorisi perspektifinde değerlendirmek ve bu inançların öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

Ana Kütle ve Örneklem

Bu çalışmada, Türkiye'de devlet üniversitesi statüsünde olan Anadolu Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Dicle Üniversitesi İşletme ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde öğrenim gören ve muhasebe eğitimi alan işletme bölümü öğrencileri ana kütleli oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan üniversitelerin işletme bölümlerinde 2021-2022 eğitim öğretim döneminde aktif olarak kayıtlı olan toplam 3,124 öğrenci bulunmakla birlikte söz konusu ana kütleli ulaşmanın zaman ve maliyet açısından zor olması ve ayrıca Covid 19 pandemisi koşullarının etkilerinin devam etmesinin yol açtığı güçlükler nedeniyle kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem belirlenmiştir. Araştırmaya yönelik ana kütleli temsil edecek örneklem büyüklüğünü tespit etmek amacıyla aşağıdaki formül kullanılmıştır (Salant ve Dillman, 1994:55; Yamane 1973:133).

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{(N-1) \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Burada; n=Örneklem büyüklüğü, N= Evren büyüklüğü, t=0,05 anlamlılık düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer, p=olayın gerçekleşme olasılığı, q=olayın gerçekleşmeme olasılığı, d=olayın gerçekleşme olasılığı açısından +/-sapmayı temsil etmektedir.

$$n = \frac{(3,124) \cdot (1,96)^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50}{(3,124-1) \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50} = 342$$

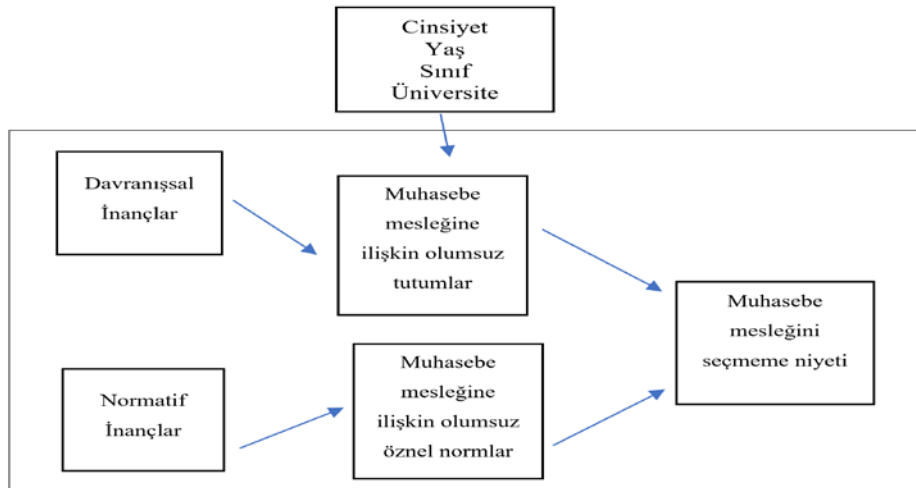
%95 güven aralığı ve 0,05 hata payı ile hesaplanan ana kütleli temsil edecek örneklem büyüklüğü 342 olarak hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen anket uygulaması neticesinde 743 anket formu analize dahil edilmiştir. Buna göre, ulaşılan örneklem büyüklüğü ana kütleli temsil edebilecek düzeye ulaşmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacı doğrultusunda, muhasebe eğitimi alan işletme bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğinde kariyer yapma niyetleri üzerinde etkili olan faktörleri tespit etmek için veri toplama aracı olarak anket yönteminden yararlanılmıştır. Öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik niyetlerinin değerlendirilmesinde, Fishbein ve Ajzen'in (1975) Mantıksal Eylem Teorisi modeli esas alınmış ve Karlsson ve Noela (2022) tarafından yapılan çalışmada kullanılan ölçekten faydalanılmıştır. Literatürde gerçekleştirilen benzer çalışmalarda da araştırmanın Mantıksal Eylem Teorisi modeli çerçevesinde yapılması durumunda anket yönteminin kullanıldığı görülmekte ve yöntemin bu tür çalışmalara uygun olduğu ifade edilmektedir (Jackling ve Keneley, 2009; Law, 2010; Karlsson ve Noela, 2022). Çalışmada kullanılan anketin uygunluğuna ilişkin Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Yayın Etik Kurulu Başkanlığından 28.12.2021 tarih ve 2021/23-03 sayı numaralı yazı ile Etik Kurul İzni alınmıştır. 2022 yılının Ocak ve Nisan ayları arasında yüz yüze görüşme yapılarak uygulanan anket formunda iki bölüm ve 15 soru yer almaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olan birinci bölüm 4 sorudan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümünde, öğrencilerin muhasebe ile ilgili davranışsal inançlarına (5.-10.sorular) ve olumsuz tutumlarına (11. soru) yönelik ifadeler yer alırken; üçüncü bölümde ise muhasebe hakkındaki normatif inançlara (12.-14.sorular) ve olumsuz öznel normlara (15.soru) ilişkin ifadeler yer verilmiştir. Öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeye yönelik olumsuz niyetlerine odaklanan ikinci ve üçüncü bölümde yer alan ifadeler (5.-15.sorular) 5'li Likert Ölçeği (1-Kesinlikle Katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Kararsızım 4-Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum) şeklinde hazırlanmıştır. Anket formundan elde edilen veriler SPSS 26.0 paket programı ile araştırmanın amacı doğrultusunda çeşitli analizlere tabi tutulmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırma Modeli ve Değişkenleri

Mantıksal eylem teorisi modeli kapsamında, muhasebe eğitimi alan işletme bölümü öğrencilerinin kişisel tutumları ve öznel normlarını belirleyen inançlarının muhasebe alanında kariyer yapma niyetleri üzerindeki etkisini ve öğrencilerin muhasebe alanında kariyer yapma niyetlerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla oluşturulan araştırma modeli Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırma modeli

Şekil 1'de görüldüğü üzere öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetleri, onların sahip olduğu olumsuz tutumlara ve öznel normlara bağlı olacaktır. Kişisel tutumların davranışsal inançlardan, öznel normların ise normatif inançlardan doğrudan etkilendiğini varsayan Mantıksal Eylem Teorisine göre bir davranışı gerçekleştirmenin olumsuz sonuçlara yol açacağına inanan bir birey, bu davranış ile ilgili olumsuz tutumlara ve öznel normlara sahip olacaktır. Bu durum ise, bireyin söz konusu davranışı gerçekleştirme/gerçekleştirmeme niyeti üzerinde önemli bir etki yaratacaktır (Albarracín, Johnson ve Fishbein, 2001).

Buradan hareketle araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan model ile öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmemelerine yol açan tutumlarını ve öznel normlarını etkileyen inançlar

(davranışsal ve normatif) tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, demografik değişkenlerin (cinsiyet, yaş, öğrenim görülen sınıf ve üniversite) öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetlerini belirleyen davranışsal ve normatif inançlar faktörlerinde bir farklılığa neden olup olmadığı da araştırma modelinin diğer boyutunu oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda, araştırmanın amacı değişkenleri temel alınarak aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H₁: Muhasebe mesleğini seçmeme niyeti katılımcıların cinsiyeti açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₂: Muhasebe mesleğini seçmeme niyeti katılımcıların yaş grupları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₃: Muhasebe mesleğini seçmeme niyeti katılımcıların öğrenim gördükleri sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₄: Muhasebe mesleğini seçmeme niyeti katılımcıların öğrenim gördükleri üniversiteler açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅: Davranışsal inançlar katılımcıların muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan olumsuz tutumlar üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

H₆: Normatif inançlar katılımcıların muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan olumsuz öznel normlar üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

H₇: Kişisel tutumlar ve öznel normlar katılımcıların muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahiptir.

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma verilerinden yola çıkılarak öğrencilerin demografik özellikleri ve muhasebe mesleğini seçmeme niyetleri üzerinde etkili olduğu düşünülen faktörlerin (davranışsal ve normatif inançlar) etkisi analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Analizlerde anketlerden elde edilen verilere güvenilirlik analizi, frekans analizi, normallik testi ve değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla t testi, tek yönlü varyans analizi ve regresyon analizi uygulanmıştır.

Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri sınıf ve üniversite gibi demografik özelliklerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	356	47,9
	Erkek	387	52,1
	Toplam	743	100,0
Yaş	15-20	266	35,8
	21-26	434	58,4
	27-32	23	3,1
	33-38	14	1,9
	38+	6	0,8
	Toplam	743	100,0
Sınıf	1.Sınıf	209	28,1
	2.Sınıf	225	30,3
	3.Sınıf	177	23,8
	4.Sınıf	132	17,8
	Toplam	743	100,0
Üniversite	Anadolu Üniversitesi	207	27,9
	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	190	25,6

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	101	13,6
Hacettepe Üniversitesi	147	19,8
Dicle Üniversitesi	98	13,2
Toplam	743	100,0

Tablo 2'deki bulgulara göre, ankete katılım sağlayan öğrencilerin %47,9'u kadın, %52,1'i ise erkektir. Ayrıca, öğrencilerin çoğunun (%58,4) 21-26 yaş aralığında olduğu, %30,3'ünün 2.sınıf öğrencisi olduğu ve %27,9'nun Anadolu Üniversitesi, %25,6'sının Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, %13,6'sının Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, %19,8'nin Hacettepe Üniversitesi ve %13,2'sinin ise Dicle Üniversitesi'nde öğrenim gördüğü tespit edilmiştir.

Tablo 2. Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi

Boyutlar	Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Davranışsal İnançlar	0,860	7
Normatif İnançlar	0,830	4
Muhasebe Mesleğini Seçmeme Niyeti (GENEL)	0,827	11

Öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetlerini ölçmek amacıyla hazırlanan ankette yer alan ifadelerin içsel tutarlılıkları Cronbach's Alpha değeri ile hesaplanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü üzere, davranışsal inançlar alt boyutu (7) için güvenilirlik katsayısı 0,860, normatif inançlar alt boyutu (4) için güvenilirlik katsayısı 0,830 ve anket sorularının geneli (11) için güvenilirlik katsayısı 0,827 olarak hesaplanmıştır. Cronbach's Alpha katsayısı, 0 ile 1 arasında değer almakta ve bu değer 0,80 α $1,00$ arasında olması ölçekte yer alan maddelerin birbiriyle tutarlı ve güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğu anlamını taşımaktadır (Kalaycı, 2009: 405). Tabloda yer alan değer aralıkları dikkate alındığında anket sorularının oldukça güvenilir olduğu görülmektedir.

Ankete katılım sağlayan öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetlerine etki edebilecek cinsiyet, yaş, sınıf ve öğrenim gördükleri üniversite olmak üzere dört temel demografik faktöre ilişkin analiz sonuçları aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur. Bu doğrultuda, öncelikle araştırma kapsamında elde edilen verilere ilişkin parametrik veya parametrik olmayan analiz yöntemlerinin kullanılması konusunda gerekli tercihlerin yapılması amacıyla normallik testi yapılmış ve elde edilen değerler Tablo 3'te gösterilmiştir. Ankette yer alan ölçek puanlarının dağılımının normal olup olmadığına karar vermek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerinin hesaplanması gerekmektedir. Yapılan işlemler neticesinde hem çarpıklık hem de basıklık için elde edilen değerlerin +1,5 ve -1,5 arasında olması dağılımın normal olduğuna (Tabachnick ve Fidell, 2013) ve analizlerde parametrik test yöntemlerinin kullanılabilmesine işaret etmektedir.

Tablo 3. Normallik testi

Faktör	Çarpıklık		Basıklık	
	Katsayı	Std. Hata	Katsayı	Std. Hata
Davranışsal İnançlar	0,144	0,090	-0,465	0,179
Normatif İnançlar	1,251	0,090	0,910	0,179

Tablo 3'te görüldüğü üzere, ölçek puanlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ve -1,5 aralığında yer alarak normal dağılım gösterdiği ve bu sebeple yapılacak olan analizlerde parametrik test yöntemlerinden olan t testi ve tek yönlü varyans analizi testlerinin kullanılmasının uygun olacağı sonucuna varılmıştır.

Tablo 4. Cinsiyete göre faktörlerin değerlendirilmesine ilişkin t testi sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	t	P
Davranışsal İnançlar	Kadın	356	2,67	0,93	-1,780	0,075
	Erkek	387	2,80	1,04		
Normatif İnançlar	Kadın	356	1,84	1,02	0,027	0,978
	Erkek	387	1,84	1,02		

*%5 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme niyetlerinin cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiği Tablo 4 sonuçlarına göre, hem davranışsal inançlar ($t(741)=-1,780$; $p>0,05$) hem de normatif inançlar ($t(741)=0,027$; $p>0,05$) faktörleri ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, muhasebe mesleğini seçme niyetine ilişkin faktörlerin cinsiyetten bağımsız olduğu sonucuna ulaşılmış ve H_1 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 5. Yaş dağılımına göre faktörlerin değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları

Değişkenler	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	Kareler Ortalaması	F	P
Davranışsal İnançlar	15-20	266	2,72	0,91	0,372	0,376	0,826
	21-26	434	2,75	0,99			
	27-32	23	2,78	1,36			
	33-38	14	3,03	1,27			
	38+	6	2,58	1,65			
Normatif İnançlar	15-20	266	1,89	1,02	1,043	0,889	0,470
	21-26	434	1,79	0,99			
	27-32	23	2,00	1,27			
	33-38	14	2,17	1,08			
	38+	6	2,00	1,54			

Öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme niyetlerine ilişkin elde edilen ortalama değerlerin yaş dağılımına göre değişkenlik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçlarının yer aldığı Tablo 5 incelendiğinde, davranışsal inançlar faktörü ($F(4)=0,376$; $p>0,05$) ve normatif inançlar faktörü ($F(4)=0,889$; $p>0,05$) ile öğrencilerin yaş dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgular neticesinde H_2 hipotezi doğrulanmamıştır.

Tablo 6. Öğrenim görülen sınıf düzeyine göre faktörlerin değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Faktörler	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	Homojenlik		ANOVA		Tamhane Testi
					Levene	p	F	P	
Davranışsal İnançlar	1.sınıf (1)	209	2,66	0,93	4,985	0,02*	3,655	0,012*	2, 1-3
	2.sınıf (2)	225	2,90	0,93					
	3.sınıf (3)	177	2,61	0,97					
	4.sınıf (4)	132	2,79	1,15					
Normatif İnançlar	1.sınıf (1)	209	1,87	0,99	0,042	0,988	0,522	0,667	-
	2.sınıf (2)	225	1,89	1,02					
	3.sınıf (3)	177	1,77	1,03					
	4.sınıf (4)	132	1,81	1,04					

*%5 düzeyinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Muhasebe mesleğini seçmeme niyetine ilişkin faktörleri öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf düzeyine göre değerlendirmek üzere yapılan ve Tablo 6'da yer verilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre, öğrenim görülen sınıf düzeyinin öğrencilerin normatif inançlarının ($F_{(3)}=0,552$; $p>0,05$) farklılaşmasında etkili olmadığı; buna karşın davranışsal inançlar faktörü ($F_{(3)}=3,655$; $p<0,05$) ile öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Davranışsal inançlar boyutunda grup ortalamaları arasındaki farklılığın hangi sınıflar arasında olduğunu tespit etmeden önce levene testi yapılmış ve varyansların homojen dağılmadığı görülmüştür ($p<0,05$). Bu doğrultuda, farklılıkların hangi sınıflar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Tamhane testi uygulanmış ve davranışsal inançlar faktörü açısından 1. sınıf ile 2. sınıfta öğrenim gören ($p:0,044<0,05$) öğrenciler ve 2. sınıf ile 3. sınıfta öğrenim gören ($p:0,015<0,05$) öğrencilerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Diğer bir deyişle, 2. sınıf öğrencilerinin ortalama puanları ($\bar{x}=2,90$) 1. sınıf öğrencilerinin ($\bar{x}=2,66$) ve 3. sınıf öğrencilerinin ($\bar{x}=2,61$) ortalama puanlarına göre daha yüksek çıkmış ve 2.sınıftaki öğrencilerin davranışsal inançlarının 1. ve 3. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin inançlarına göre farklılaştığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre H_3 hipotezi kısmen desteklenmiştir.

Tablo 7. Öğrenim görülen üniversiteye göre faktörlerin değerlendirilmesine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

Faktörler	Üniversite	N	$\bar{X}$	Ss	Homojenlik		ANOVA		Tamhane Testi
					Levene	p	F	P	
Davranışsal İnançlar	Anadolu (1)	207	2,87	0,90	3,820	0,004*	11,441	0,000*	3, 1-2-4
	Muğla Sıtkı Koçman (2)	190	2,79	0,91					
	Van YYÜ (3)	101	2,22	1,00					
	Hacettepe (4)	147	2,98	0,94					
	Dicle (5)	98	2,57	1,15					
Normatif İnançlar	Anadolu (1)	207	1,67	0,88	3,673	0,006*	3,861	0,004*	4-5
	Muğla Sıtkı Koçman (2)	190	1,82	1,00					
	Van YYÜ (3)	101	2,05	1,21					
	Hacettepe (4)	147	1,81	0,97					
	Dicle (5)	98	2,08	1,10					

*%5 anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 7 sonuçları değerlendirildiğinde, davranışsal inançlar faktörü ($F_{(4)}=11,441$; $p<0,05$) ve normatif inançlar boyutu ($F_{(4)}=3,861$; $p<0,05$) ile öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiş ve H_4 hipotezi kabul edilmiştir. Yapılan Levene testinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda varyansların homojen dağılmadığı görülmüş ($p<0,05$) ve farklılıkların hangi üniversiteler arasında olduğunu belirlemek amacıyla Post-Hoc testlerinden Tamhane testi kullanılmıştır. Tamhane testi ile elde edilen bulgulara bakıldığında, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin ($\bar{x}=2,22$) davranışsal inançlar faktörünü diğer üniversitelerde öğrenim gören öğrencilere göre [Anadolu Üniversitesi ($\bar{x}=2,87$), Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ($\bar{x}=2,79$), Hacettepe Üniversitesi ($\bar{x}=2,98$), Dicle Üniversitesi ($\bar{x}=2,57$)], normatif inançlar faktörünü ise Hacettepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin ($\bar{x}=1,81$) Dicle Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere ($\bar{x}=2,08$) göre daha düşük değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Mantıksal Eylem Teorisi Modeli Analiz Sonuçları

Araştırmanın amacı doğrultusunda, öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetlerini etkileyen faktörleri Mantıksal Eylem Teorisi perspektifinde değerlendirmek üzere basit doğrusal regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır.

Mantıksal eylem teorisi kapsamında oluşturulan araştırma hipotezlerinin (H_5 , H_6 , H_7) sınanması amacıyla üç farklı regresyon denklemi oluşturulmuş ve analizler gerçekleştirilmiştir. Denklem 1'de davranışsal inançların olumsuz tutumlar (y_1) üzerindeki etkisi araştırılırken; Denklem 2'de ise normatif inançların olumsuz öznel normlar (y_2) üzerindeki etkisi incelenmiştir. Son olarak Denklem 3'te ise

öğrencilerin sahip olduğu olumsuz tutum ve olumsuz öznel normların muhasebe mesleğini seçmeme niyeti (y_3) üzerindeki etkisi ölçülmüştür.

$$y_1 = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \epsilon \quad (1)$$

$$y_2 = \beta_0 + \beta_1 x_2 + \epsilon \quad (2)$$

$$N = \beta_0 + \beta_1 y_1 + \beta_2 y_2 + \epsilon \quad (3)$$

Burada; y_1 : muhasebe mesleğine ilişkin olumsuz tutumları, y_2 : muhasebe mesleğine ilişkin olumsuz öznel normları, x_1 : davranışsal inançları¹, x_2 : normatif inançları², N: muhasebe mesleğini seçmeme niyetini, ϵ : hata terimini ifade etmektedir.

Tablo 8. Davranışsal inançlar ve olumsuz tutumlar arasındaki regresyon analizi sonuçları

Değişken	Katsayı	Std.Hata	t değeri	p değeri
X_1	0,932	0,038	24,422	0,000***
SABİT	0,183	0,107	1,717	0,086*
F değeri	596,455***			
Düzeltilmiş R^2	0,445			

***, ** ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 8 sonuçlarına göre, davranışsal inançların olumsuz tutumlar üzerindeki etkisinin incelendiği araştırma modelinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($F=596,455$; $p=0,000$) ve modelin bağımsız değişkeni konumunda olan davranışsal inançların (X_1) olumsuz tutumlar (Y_1) değişkeninde meydana gelen varyansın %44'ünü açıkladığı ($R^2=0,445$) görülmektedir.

Analiz sonuçları incelendiğinde, davranışsal inançlar değişkeni ile öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik olumsuz tutumları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($\beta=0,932$; $p<0,001$). Elde edilen bu bulgular, Mantıksal Eylem Teorisi perspektifinde “ H_5 : Davranışsal inançlar katılımcıların muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan olumsuz tutumlar üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir” şeklinde kurulan hipotezi destekler niteliktedir. Dolayısıyla bu sonuçlara göre iş fırsatları, maaş, mesleğe duyulan ilgi, kariyer fırsatları gibi faktörlerin öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Normatif inançlar ve olumsuz öznel normlar arasındaki regresyon analizi sonuçları

Değişken	Katsayı	Std.Hata	t değeri	p değeri
X_2	0,173	0,033	5,168	0,000***
SABİT	2,335	0,069	33,696	0,000***
F değeri	26,704***			
Düzeltilmiş R^2	0,033			

***, ** ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 9'da yer alan R^2 değeri, muhasebe mesleğine ilişkin olumsuz öznel normlardaki varyasyonunun %3'ünün bağımsız değişken olan normatif inançlar tarafından açıklandığını göstermektedir. Ayrıca F değeri istatistiklerine göre, oluşturulan modelin istatistiksel olarak oldukça anlamlı olduğu görülmektedir ($F=26,704$; $p=0,000$).

Gerçekleştirilen regresyon analizi sonuçlarına göre, normatif inançlar değişkeninin olumsuz öznel normlar üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ($p<0,001$) ve pozitif yönlü ($\beta=0,173$) bir etkisinin olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle normatif inançlar, referans gruplarının (aile, akran, öğretici) baskısını ifade eden olumsuz öznel normlar üzerinde oldukça anlamlı bir etkiye sahiptir. Elde edilen bu bulgular,

¹ Muhasebeye ilgi duymama (s5), diğer meslek alanlarında daha çok iş fırsatı bulunduğu inanca (s6), sayısal alanlarda yetersiz olduğuna inanma (s7), muhasebenin sıkıcı bir meslek olduğunu düşünme (s8), muhasebenin stresli ve yorucu bir meslek olduğunu düşünme (s9), diğer meslek alanlarındaki ücretlerin daha yüksek olduğunu düşünme (s10).

² Ebeveyn etkisi (s12), akran etkisi (s13), öğretmen etkisi (s14).

"H₆: Normatif inançlar katılımcıların muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan olumsuz öznel normlar üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir" şeklinde kurulan hipotezi destekler niteliktedir.

Tablo 10. Öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetine ilişkin regresyon analizi sonuçları

Değişken	Katsayı	Std.Hata	t değeri	p değeri
Y ₁	0,396	0,014	28,529	0,000***
Y ₂	0,192	0,014	13,419	0,000***
SABİT	0,961	0,048	20,166	0,000***
F değeri	547,723***			
Düzeltilmiş R ²	0,596			

***, ** ve * sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyini göstermektedir.

Tablo 10'da yer alan ve modelin anlamlılığını temsil eden F testi istatistiğine göre öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetine etki eden faktörlerin belirlenmesi amacıyla oluşturulan model %1 önem düzeyinde anlamlıdır ve modelde yer alan bağımsız değişkenler (Y₁: olumsuz tutumlar, Y₂: olumsuz öznel normlar) muhasebe mesleğini seçmeme niyetindeki varyasyonun %59'unu açıklama gücüne sahiptir (R²= 0,596).

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, muhasebe mesleğine ilişkin olumsuz tutumların ve olumsuz öznel normların öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Değişkenlere ilişkin katsayının pozitif yönlü olması, olumsuz tutumlar ve olumsuz öznel normlar ölçeklerinde meydana gelen bir artışın öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerinde katsayı oranında bir artışa sebep olacağına işaret etmektedir. Tutumlara ilişkin katsayının ($\beta=0,396$) öznel normlara ait katsayıdan ($\beta=0,192$) daha yüksek olması, öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyetinde tutumların öznel normlara göre daha etkili olduğunun bir göstergesidir. Elde edilen sonuçlar, "H₇: Olumsuz kişisel tutumlar ve olumsuz öznel normlar katılımcıların muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir." hipotezinin desteklendiğini göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, Mantıksal Eylem Teorisinden yola çıkılarak öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmemelerine yol açan tutumlarını ve öznel normlarını etkileyen inançlarını belirlemek ve bu inançların öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, Anadolu Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Dicle Üniversitesi İşletme ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde öğrenim gören ve muhasebe eğitimi alan işletme bölümü öğrencilerine anket uygulanmış ve 743 anket formu değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Araştırma amacı doğrultusunda verilerin çözümlenmesinde frekans analizi, normallik testi, t testi, tek yönlü varyans analizi, regresyon analizinden faydalanılmış ve elde edilen sonuçlar tartışılmıştır.

Ankete katılım sağlayan öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmeme niyeti faktörlerine ilişkin ortalama değerlerin cinsiyet, yaş, sınıf ve öğrenim görülen üniversite açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen farklılık analizleri neticesinde söz konusu bu faktörlerin cinsiyet ve yaş değişkenleri özelinde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre, muhasebe mesleğini seçmeme niyeti ile öğrencilerin cinsiyet ve yaş dağılımları birbirinden bağımsız bir şekilde değerlendirilebilir. Muhasebe mesleğini seçmeme niyetini belirleyen faktörler ile öğrenim görülen sınıf değişkeni arasındaki farklılıkların ortaya konulması amacıyla gerçekleştirilen analiz sonucunda, 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin davranışsal inançlarının 1. ve 3. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin davranışsal inançlarından anlamlı bir şekilde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak, normatif inançlar faktörü ile öğrenim görülen sınıf değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Son olarak, muhasebe mesleğini seçmeme niyetlerini belirleyen faktörlerin öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre farklılaşma durumunun sınındığı analiz sonuçlarına göre, davranışsal ve normatif inançlar faktörleri ile öğrenim görülen üniversite değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin davranışsal inançlarının diğer üniversitelerde (Anadolu Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi) öğrenim gören

öğrencilerin davranışsal inançlarından daha düşük olduğu görülürken; normatif inançlar açısından ise Hacettepe Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin normatif inançlarının Dicle Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin normatif inançlarından anlamlı bir şekilde düşük olduğu belirlenmiştir.

Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde gerçekleştirilen analizler neticesinde elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, tüm davranışsal inanç faktörleri¹ ile öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olan olumsuz tutumlar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin çoğunun muhasebe mesleğine karşı kişisel ilgilerinin olmaması, mesleği sıkıcı ve stresli bulması, sayısal yetersizlik, diğer mesleklerin daha yüksek maaş ve iş fırsatı sunmasına yönelik inançlarının muhasebe mesleğine karşı olumsuz tutumlar sergilemelerinde etkili olduğu söylenebilir. Benzer şekilde normatif inançlara ilişkin tüm faktörlerin² öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmemelerine neden olumsuz öznel normlar üzerinde pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulgu, öğrencilerde akran, ebeveyn ve öğretim elemanı gibi önemli referansların muhasebe mesleğini seçmemesi gerektiğine inandığı algısının oluşması nedeniyle öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı olumsuz öznel normlara sahip olacağına işaret etmektedir.

Mantıksal Eylem Teorisi çerçevesinde ulaşılan bir diğer sonuç ise, öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı olan olumsuz tutumları ve öznel normları ile muhasebe mesleğini seçmeme niyeti arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğudur. Konu üzerine yapılan bazı araştırmalarda (Adams vd., 1994; Auyeung ve Sands,1997; Mauldin vd., 2000; Allen, 2004; Jackling ve Calero, 2006; Tan ve Laswad, 2006; Croasdell vd., 2011; Uyar vd., 2011; Ahmed vd., 2011; Foong ve Khoo, 2015; Hatane vd., 2019; Karlsson ve Noela, 2022), öğrencilerin muhasebe alanında uzmanlaşma niyetlerinde, sahip oldukları tutumların önemli bir etkisinin olduğuna dair bulgular elde edilmiştir. Bu bağlamda, öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı ilgilerini artıracak birtakım uygulamaların hayata geçirilmesinin muhasebe mesleğini seçme niyetine ilişkin tutumlar üzerinde olumlu etkiler yaratabileceği düşünülmektedir. Örneğin; öğrencilerin muhasebe alanında düzenlenen tanıtım seminerleri, çalıştay ve kariyer fuarı gibi etkinliklere katılımlarının sağlanması, muhasebe eğitimi ile profesyonel yaşam arasında faydalı bir bağlantı oluşturacağından bu tür uygulamaların öğrencilerin meslek seçimi niyeti üzerinde olumlu etkiler oluşturması muhtemeldir. Yine, öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversiteler veya fakülteler tarafından, muhasebe alanındaki iş fırsatları hakkında bilgiler vermek üzere meslek kuruluşlarının davetli olarak yer alacağı konferansların düzenlenmesi öğrencileri motive ederek muhasebe mesleğine karşı oluşan tutumlarını olumlu yönde etkileyebilir. Ayrıca, diğer mesleklerin daha fazla ücret ve iş fırsatı sunacağına inanılmasına rağmen, meslek kuruluşları tarafından gerçekleştirilen bu toplantılarda meslekteki mevcut ücretler hakkında bilgilerin verilmesi ve bu yönde yapılabilecek iyileştirmeler hususunda öğrencilerin görüşlerinin de alınarak cesaretlendirilmesi öğrencileri muhasebe alanında bir kariyer seçmeye teşvik edebilir.

Benzer şekilde muhasebe mesleği seçimine etki eden faktörlerin araştırıldığı çalışmalarda (Auyeung ve Sands, 1997, Mauldin vd., 2000; Byrne ve Willis, 2005; Tan ve Laswad, 2006; Law, 2010; Zandi, 2013; Umar, 2014; Blazar ve Craft, 2016; Bekoe vd., 2018; Dalcı ve Özyapıcı, 2018; Karlsson ve Noela, 2022) öznel normların muhasebe alanında kariyer yapma niyeti üzerinde önemli bir belirleyici olduğu ortaya konmuş ve ebeveynler, akranlar, öğretim elemanları ve toplumun diğer temsilcileri bir öğrencinin muhasebe alanında kariyer yapma niyetini belirleyen önemli faktörler olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda, referans gruplarının öğrencilerin muhasebe mesleğine ilişkin niyetleri üzerinde olumlu etkiler yaratabilmesi adına birtakım çözüm önerilerinde bulunulabilir. Örneğin; öğretim elemanları ve öğrenciler arasında daha yakın ilişkilerin oluşmasını sağlayan yeni öğretim tekniklerinin hayata geçirilmesi öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme niyeti üzerinde önemli bir etki yaratabilir. Yine, muhasebe dersini yürüten öğretim elemanlarının daha ilgili ve öğrenci odaklı olması öğrencilerin muhasebe mesleğine daha ılımlı yaklaşımlarında etkili olabilir. Özellikle, ilgili fakültelerin genellikle birinci sınıflarında okutulan muhasebeye giriş dersleri, öğrencilerin muhasebe alanına olan

¹ Muhasebeye ilgi duymama (s5), diğer meslek alanlarında daha çok iş fırsatı bulunduğu inanma (s6), sayısal alanlarda yetersiz olduğuna inanma (s7), muhasebenin sıkıcı bir meslek olduğunu düşünme (s8), muhasebenin stresli ve yorucu bir meslek olduğunu düşünme (s9), diğer meslek alanlarındaki ücretlerin daha yüksek olduğunu düşünme (s10).

² Ebeveyn etkisi (s12), akran etkisi (s13), öğretmen etkisi (s14).

bakış açılarını etkileyeceğinden, bu dersler öğretim elemanları tarafından öğrencilerin alana olan ilgilerini teşvik edecek şekilde tasarlanmalıdır. Ayrıca, öğretim elemanları tarafından muhasebe alanında kariyer yapma niyetinde olmayan öğrenciler için odak grupları oluşturularak çevrimiçi platformlar aracılığıyla dersler ve bireysel görüşmeler şeklinde destekleyici birtakım etkinlikler düzenlenebilir. Özel normların önemli faktörlerinden biri olan ebeveynlerin öğrencilerin meslek seçimi niyeti üzerinde olumlu etkiler yaratabilmesi için muhasebe eğitiminin önemi ve mesleğin öğrencilere sunduğu avantajlar hakkında ayrıntılı bilgiler sunmak amacıyla meslek kuruluşlarının, üniversitelerin veya ilgili fakültelerin desteği ile birtakım etkinlikler düzenlenebilir. Bu durum, ebeveynlerin önerisi ile mesleğe daha fazla öğrenci çekmek için etkili bir strateji olabilir. Mesleğin tanıtımına yönelik faaliyetler ayrıca, akran grupları içinde mesleğe yönelik olumsuz algıların ortadan kalkması ve mesleğin sunduğu fırsatlara ilişkin farkındalığın artmasına yardımcı olarak, bireyin seçme niyeti üzerindeki olumsuz akran etkisinin azalmasına yardımcı olacaktır.

Muhasebe mesleğini seçmeme niyetine etki eden faktörler üzerine odaklanan bu çalışmada, davranışsal ve normatif inançların öğrencilerin muhasebe mesleğine ilişkin olumsuz tutumlarını ve özel normlarını tahmin etmede önemli olduğunun ve aynı zamanda öğrencilerin sahip olduğu söz konusu olumsuz tutum ve özel normların muhasebe mesleğini seçmeme niyeti üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunun ortaya konulması çalışma bulgularının Mantıksal Eylem Teorisini destekler nitelikte olduğunun bir göstergesidir. Bu açıdan çalışmanın muhasebe eğitimi literatürüne önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmayla ortaya konulan sonuçlar muhasebe mesleğine, olumsuz imajını düzeltebilmek ve nitelikli muhasebe öğrencileri ile muhasebe meslek mensuplarının teminini güvence altına alarak gelecekte yaşanabilecek meslek mensubu açığının önüne geçebilmek için uygulamaya dönük çıkarımlar sunmaktadır. Ayrıca, daha fazla öğrenciyi muhasebe mesleğine çekebilmek için, tüm etkili faktörler arasında hangi faktörün üzerinde durulması gerektiği konusunda akademik kurumlara ve meslek kuruluşlarına önemli bilgiler sağlamaktadır.

Çalışmanın birtakım kısıtları mevcuttur. En önemli kısıt örneklemin yalnızca 5 devlet üniversitesinden oluşmasıdır. Oysa, Türkiye’de 129 devlet, 75 vakıf ve 4 vakıf myo olmak üzere toplam 208 yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu durum, çalışma sonuçlarının genellenebilirliği açısından sınırlılık yaratmaktadır. Buna göre, gelecekte daha geniş veya farklı üniversitelerden oluşan bir örneklem üzerinden çalışmalar yapılması sonuçların genellenebilirliğine katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, çalışmada yalnızca öğrencilerin muhasebe mesleğini tercih edip etmeme niyetleri belirlenmiştir. Niyetin davranışa dönüşüp dönüşmediği ise incelenememiştir. Bu incelemenin yapılabilmesi uzun bir zaman penceresini gerektirmekte, başka bir deyişle araştırmaya katılan öğrencilerin mezun olana ve meslek tercihlerini yapana kadar izlenmesi gerekmektedir. Bu ise ancak, gelecekte yapılacak çalışmaların konusu olabilecektir. Gelecekteki çalışmalarda ayrıca, meslek mensuplarından oluşan bir örneklem üzerinden meslek seçme niyeti ile davranış arasındaki farklılıklar araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Adams, S.J., Pryor, L.J. & Adams, S.L. (1994). Attraction and retention of high-aptitude students in accounting: an exploratory longitudinal study, *Issues in Accounting Education*, 9(1), 45-58.

Ahmed, T.S., Kamal, M.B., Nik Suryani, N.A.R. & Tunku Badariah, T.A. (2011). Investigating students' attitude and intention to use social software in higher institution of learning in Malaysia, *Multicultural Education and Technology Journal*, 5(3), 194-208.

Akbaş, H. E., Bozkurt, S., Demirhan, A. & Yazıcı, K. (2019). Y kuşağı perspektifinden muhasebe mesleği: İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 17(1), 428-440.

Akın, N. G. (2017). İşletme bölümü öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin bulanık dematel yöntemi ile değerlendirilmesi, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(4), 873-890.

Akyüz, F., Yeşil, T. & Ay, F. (2018). Muhasebe mesleği seçiminde etkili olan faktörlerin incelenmesi: Uşak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerine yönelik bir uygulama, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, Nisan Özel Sayı, 298-327.

Albarracín, D., Johnson, B. T., Fishbein, M., & Muellerleile, P. A. (2001). Theories of reasoned action and planned behavior as models of condom use: A meta-analysis, *Psychological Bulletin*, 127(1), 142-161.

Ali, Md. A., Heang, L. T., Mohamad, R. & Ojo, M. (2008). Internship and Audit expectation gap among undergraduate students in Universiti Utara Malaysia, *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 6(1), 55-74.

Allen, C. L. (2004). Business students' perception of the image of accounting, *Managerial Auditing Journal*, 19(2), 235-258.

Apak, İ. (2020). Muhasebe kariyeri tercihi: Ön lisans öğrencileri üzerine bir araştırma, *İşletme*, 1(2), 15-28.

Arif, S., Iqbal, J. & Khalil, U. (2019). Factors influencing students' choices of academic career in Pakistan, *FWU Journal of Social Sciences*, 13(1), 35-47.

Auyeung, P. & Sands, J. (1997). Factors influencing accounting students' career choice: A cross cultural validation study, *Accounting Education*, 6(1), 13-23.

Awadallah, E. & Elgharbawy, A. (2021). Utilizing the theory of reasoned action in understanding students' choice in selecting accounting as major, *Accounting Education*, 30(1), 86-106.

Bagley, P. L., Dalton, D. & Ortegren, M. (2012). The factors that affect accountants' decisions to seek careers with big four versus non-big four accounting firms, *Accounting Horizons*, 26(2), 239-264.

Baliyan, P. S. & Baliyan, S. P. (2016). Employment preference of undergraduate accounting students in Botswana: Perceptual analysis of practitioners and students, *International Journal of Business and Management*, 11(12), 271-282.

Baruch, Y. and Vardi, Y. (2016). A fresh look at the dark side of contemporary careers: toward a realistic discourse, *British Journal of Management*, 27(2), 355-372.

Bekoe, R. A., Owusu, G. M. Y., Ofori, C. G., Essel-Anderson, A. & Welbeck, E. E. (2018). Attitudes towards accounting and intention to major in accounting: A logistic regression analysis, *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8(4), 459-475.

Blay, A. D. & Fennema, M. G. (2017). Are accountants made or born? An analysis of self-selection into the accounting major and performance in accounting courses and on the CPA Exam, *Issues in Accounting Education*, 32(3), 33-50.

Blazar, D. & Kraft, M.A. (2016). Teacher and teaching effects on students' attitudes and behaviors, *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 39(1), 146-170.

Byrne, M., Willis, P., & Burke, J. (2012). Influences on school leavers' career decisions – implications for the accounting profession, *The International Journal of Management Education*, 10(2), 101-111.

Byrne, M. & Willis, P. (2005). Irish secondary students' perceptions of the work of an accountant and accounting profession, *Accounting Education: An International Journal*, 14(4), 367-381.

Coetzee, S. & Oberholzer, R. (2010). South African career guidance counsellors' and mathematics teachers' perception of the accounting profession, *Accounting Education*, 19(5), 457-472.

Cohen, J. & Hanno, D. M. (1993). An analysis of underlying constructs affecting the choice of accounting as a major, *Issues in Accounting Education*, 8(2), 219-238.

Croasdell, D., McLeod, A. & Simkin, M.G. (2011). Why don't more women major in information systems? *Information Technology and People*, 24(2), 158-183.

Çarıkcı, O. (2017), Muhasebe eğitimi almakta olan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarının sektörde çalışma niyetine etkisi, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 76, 221- 238.

Dalci, İ. & Özyapıcı, H. (2018). Cultural values and students' intentions of choosing accounting career, *Journal of Financial Reporting & Accounting*, 16(1), 179-196.

Dalton, D.W., Buchheit, S. & McMillan, J. J. (2014). Audit and tax career paths in public accounting: An analysis of student and professional perceptions, *Accounting Horizons*, 28(2), 213-231.

Deloitte (2017). Transparency report: Aspire with assurance. 05.28.2022 tarihinde <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/nl/Documents/about-deloitte/deloitte-nl-transparantieverslag-2016-2017.pdf> adresinden erişildi.

Dibabe, T. M., Wubie, A. W. & Wondmagegn, G. A. (2015). Factors that affect students' career choice in accounting: A case of Bahir Dar University students, *Research Journal of Finance and Accounting*. 6(5), 146-153.

Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: Meslek yüksekokulu – muhasebe programı öğrencileri üzerine bir araştırma, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 90-106.

Djatej, A., Chen, Y., Eriksen, S., & Zhou, D. (2015). Understanding students' major choice in accounting: An application of the theory of reasoned action, *Global Perspectives on Accounting Education*, 12(2), 53-72.

Durgut, M. & Pehlivan, M. (2019). Analysis of factors that affect the job choice of accounting students, *Karadeniz Technical University Institute of Social Sciences - Journal of Social Sciences*. 9(17), 103- 118.

Durmuş, A. F., Otlu, F. & Özkan, Ö. (2019). Sosyal bilişsel kariyer teorisi ve öğrencilerin serbest muhasebeci mali müşavir olma hedefleri: İnönü Üniversitesi uygulaması, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(4), 1381-1398.

Ekşi, İ. H., Özçalıcı, M. & Büyükkonuklu, B. (2011). Meslek algılanmasında etkili olan faktörler: Muhasebecilik örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 52, 67-80.

El-Mousawi, H. Y. & Charbaji, A. (2016). Becoming a CPA—How to attract university students to the accounting profession using theory of planned behavior? *Open Journal of Accounting*, 5(02), 9-18.

Erduru, İ., Deran, A. & Çelik, S. (2017). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının incelenmesi: Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği, *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 34-48.

Ernst & Young (2017). Global review 2017: Our performance this year. 05.28.2022 tarihinde https://betterworkingworld.ey.com/sites/default/files/2017-11/EY_Global_review_2017_2.pdf adresinden erişildi.

Enget, K., Garcia, J. L. & Webinger, M. (2020). Majoring in accounting: Effects of gender, difficulty, career opportunities, and the impostor phenomenon on student choice, *Journal of Accounting Education*, 53, 1-10.

Felton, S., Dimnik, T. & Northey, M. (1995). A Theory of Reasoned Action model of the Chartered Accountant career choice, *Journal of Accounting Education*, 13 (1), 1-19.

Fishbein, M. & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Reading: Addison-Wesley.

Foong, S.Y. & Khoo, C.H. (2015). Attitude, learning environment and current knowledge enhancement of accounting students in Malaysia, *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 5(2), 202-221.

Gör, Y. (2017). Farklı eğitim programındaki öğrencilerin finansal muhasebe dersine ilişkin algılarına yönelik bir uygulama: Çankırı örneği, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Özel Sayı, 351- 368.

Hasim, F., Darmayanti, N. & Dientri, A. M. (2020). Analysis of factors that influence accounting students choose career as a public accountant, *Journal of Auditing, Finance and Forensic Accounting*, 8(1), 19-26.

Hatane, S.E., Setiono, F.J., Setiawan, F.F., Samuel, H. & Mangoting, Y. (2021). Learning environment, students' attitude and intention to enhance current knowledge in the context of choosing accounting career, *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13(1), 79-97.

Hermanson, D. R. & Hermanson, R. H. (1995). Are America's top business students steering clear of accounting? *Ohio CPA Journal*, 54(2), 26-30.

Hsiao, J., & Nova, S. P. (2016). Generational Approach to factors influencing career choice in accounting, *Revista Contabilidade e Finanças*, 27(72), 393-407.

Jackling, B. & Calero, C. (2006). Influences on undergraduate students' intentions to become qualified accountants: Evidence from Australia, *Accounting Education: An International Journal*, 15(4), 419-438.

Jackling, B. & Keneley, M. (2009). Influences on the supply of accounting graduates in Australia: A focus on international students, *Accounting and Finance*, 49(1), 141-159.

Jackling, B., De Lange, P., Phillips, J. & Sewell, J. (2012). Attitudes towards accounting: Differences between Australian and international students, *Accounting Research Journal*, 25(2), 113-130.

James, K. L. & Hill, C. (2009). Race and the development of career interest in accounting, *Journal of Accounting Education*, 27(4), 210-222.

Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayınevi, 5. Baskı.

Karlsson, P. & Noela, M. (2022). Beliefs influencing students' career choices in Sweden and reasons for not choosing the accounting profession, *Journal of Accounting Education*, 58(2022), 1-17.

Khalid, F. M. & Rauf, F. H. A. (2020). Factors influencing accounting undergraduates' career path: Evidence from Malaysia. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 9th International Economics and Business Management Conference, DOI: 10.15405/epsbs.2020.12.05.26.

Küçük, E. (2011). Planlanmış davranış teorisi çerçevesinde mali müşavir (SMMM) olma niyetinin altında yatan faktörlerin analizi, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 145-162.

LaVeck, L. M. (2018). Career decision-making difficulties among student veterans. ETD Archive. 1071. 25.05.2022 tarihinde <https://engagedscholarship.csuohio.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2106&context=etdarchive> adresinden erişildi.

Law, P. K. (2010). A theory of reasoned action model of accounting students' career choice in public accounting practices in the post-Enron, *Journal of Applied Accounting Research*, 11(1), 58-73.

Lent, R. W., Brown, S. D. & Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance, *Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79-122.

Lowe, D. R. & Simons, K. (1997). Factors influencing choice of business majors - some additional evidence: A research note, *Accounting Education*, 6(1), 39-45.

- Mauldin, S., Crain, J. L. & Mounce, P. H. (2000). The accounting principles instructor's influence on students' decision to major in accounting, *Journal of Education for Business*, 75(3), 142-148.
- Montaño, D. E. & Kasprzyk, D. (2008). Theory of reasoned action, theory of planned behavior, and the integrated behavioral model. In K. Glanz., B.K. Rimer., K. Viswanath. & C.T. Orleans (Eds.), *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*. San Francisco: Jossey-Bass, pp. 67-96.
- Ng, Y-H., Lai, S-P., Su, Z-P., Yap, J-Y., Teoh, H-Q. & Lee, H. (2017). Factors influencing accounting students' career paths, *Journal of Management Development*, 36 (3), 319-329.
- Odia, J. O. & Ogiedu, K. O. (2013). Factors affecting the study of accounting in Nigerian Universities, *Journal of Educational and Social Research*, 3(3), 89-96.
- Öz, B., Önal, S. & Mat, M. (2017). Muhasebe alanında çalışma isteğini belirleyen faktörlerin incelenmesi: İşletme bölümü öğrencileri üzerinde bir uygulama, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-12.
- Paolillo, J. G. P. & Estes, R. W. (1982). An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers and physicians, *The Accounting Review*, LVII(4), 785-793.
- Said, J., Ghani, E. K, Hashim, A. & Mohd Nasir, N. (2004). Perceptions towards accounting career among Malaysian undergraduates, *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 2(1), 17-30.
- Salant, P. & Dillman, D. A. (1994). *How to conduct your own survey*. John Wiley & Sons, Inc. Newyork.
- Santos, E. A. D. & Almeida, L. B. D. (2018). To pursue a career in accounting or not: A study based on the theory of planned behavior, *Revista Contabilidade & Finanças*, 29(76), 114-128.
- Schoenfeld, J., Segal, G. & Borgia, D. (2017). Social cognitive career theory and the goal of becoming a certified public accountant, *Accounting Education*, 26(2), 109-126.
- Solikhah, B. (2014). An application of Theory of Planned Behavior towards CPA career in Indonesia, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 164, 397-402.
- Sönmez, Y. & Altınışık, F. (2021). Muhasebe ve finans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının ve mesleğe yönelme eğilimlerinin incelenmesi: Kastamonu Üniversitesi örneği, *ASBİ Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(3), 683-706.
- Srirejeki, K., Supeno, S. & Faturahman, A. (2019). Understanding the intentions of accounting students to pursue career as a professional accountant, *Binus Business Review*, 10(1), 11- 19.
- Sugahara, S., Boland, G. & Cilloni, A. (2008). Factors influencing students' choice of an accounting major in Australia, *Accounting Education*, 17, 37-54.
- Tabachnick, B.G. & Fidell L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (sixthed.) Pearson, Boston.
- Tan, L. M. & Laswad, F. (2006). Students' beliefs, attitudes and intentions to major in accounting, *Accounting Education*, 15(2), 167-187.
- Temelli, F. (2019). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleği seçiminde etkili olan faktörler: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İİBF örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ağustos Özel Sayı, 141-160.
- Tepeli, Y. & Kayıhan, B. (2015). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirilmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 138-156.
- Tetteh, L. A., Agyenim-Boateng, C., Kwarteng, A., Muda, P. & Sunu, P. (2022). Utilizing the social cognitive career theory in understanding students' choice in selecting auditing as a career: evidence from Ghana, *Journal of Applied Accounting Research*, 23(3), 715-737.

- Umar, I. (2014). Factors influencing students' career choice in accounting: the case of Yobe State University, *Research Journal of Finance and Accounting*, 5(17), 59-62.
- Uyar, A., Güngörmüş, A. H. & Kuzey, C. (2011). Factors affecting students' career choice in accounting: The case of a Turkish University, *American Journal of Business Education*, 4(10), 29-38.
- Wen, L., Hao, Q. & Bu, D. (2015). Understanding the intentions of accounting students in China to pursue certified public accountant designation, *Accounting Education*, 24(4), 341-359.
- Wen, L., Yang, H., Bu, D., Diers, L. & Wang, H. (2018). Public accounting vs private accounting, career choice of accounting students in China, *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8(1), 124-140.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.
- Yayla, H. E. & Cengiz, E. (2005). Muhasebe mesleğinin tercih edilmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesine yönelik bir alan çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi örneği, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 16(3), 147-168.
- Yıldırım, G., Güngör, A. & Uzun Kocamış, T. (2018). Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğini seçmelerinde kişisel becerilerinin ve iş hayatından beklentilerinin etkisinin araştırılması, *Business & Management Studies*, 6(4), 935-951.
- Yücenurşen, M. (2020). Öğrencilerin muhasebe mesleğinde kariyer yapma niyetlerinin planlı davranış teorisi perspektifinde incelenmesi: Ampirik bir çalışma, *Business & Management Studies*, 8(2), 1866-1891.
- Zainin B., Hasnah H., Yuserrie Z. & Ishak I. (2005). Factors influencing students' intention to enroll in bachelor of accounting degree: An application of theory of reasoned action, *Ekuitas Jurnal Ekonomi dan Keuangan*, 9(3), 340-361.
- Zandi, G., Naysary, B. & Sok Kwan, S. (2013). The behavioral intention of Malaysian students toward accounting discipline, *Accounting & Management Information Systems*, 12(2), 471-488.
- Zechner, S. (2017). The Most In-Demand Careers Around the World. Western Union Blog. 31.05.2022 tarihinde <https://www.westernunion.com/blog/jobs-in-demand/> adresinden erişildi.